

SLUŠKINJINA PRIČA

MARGARET ATVUD

Preveo
Goran Kapetanović

Laguna

Naslov originala

Margaret Atwood
THE HANDMAID'S TALE

Copyright © O. W. Toad Ltd 1985

Translation Copyright © 2006 za srpsko izdanje, LAGUNA



**Canada Council
for the Arts**

**Conseil des Arts
du Canada**

This book is published under assistance by the Canada Council
for the Arts and Foreign Affairs Canada

*A Rahilja videvši gde ne rađa dece Jakovu, pozavide
sestri svojoj; i reče Jakovu: Daj mi dece, ili ću umreti.*

*A Jakov se rasrdi na Rahilju, i reče: Zar sam ja a ne Bog
koji ti ne da poroda?*

*A ona reče: Eto robinje moje Vale, lezi s njom, neka rodi
na mojim kolenima, pa ću i ja imati dece od nje.*

– Postanje, 30, 1–3

*Međutim, što se mene lično tiče, budući da sam se
zamorio nudeći kroz dugi niz godina uzaludne, tašte,
puste misli, i naposljetku izgubio svaku nadu u uspeh,
srećom mi je pao na um gornji predlog...*

– Džonatan Svift, Jedan skroman predlog

U pustinji nigde ne piše: Ne jedi kamenja.

– Sufijska izreka

SADRŽAJ

I.	Noć	9
II.	Kupovina	13
III.	Noć	47
IV.	Čekaonica	53
V.	Dremež	79
VI.	Domaćinstvo	89
VII.	Noć	113
VIII.	Dan rođenja	119
IX.	Noć	155
X.	Svici za dušu	163
XI.	Noć	207
XII.	Jezavelja	215
XIII.	Noć	279
XIV.	Spasenje	287
XV.	Noć	313
	Istorijske beleške	321

I

NOĆ

GLAVA PRVA

Spavale smo u bivšoj fiskulturnoj sali. Na podu je bio lakirani parket, s prugama i krugovima od farbe, za igre koje su se tu nekada igrale; košarkaški obruči još su stajali na mestu, ali mrežica nije bilo. Oko sale se protezao balkon za gledaoce, a meni se činilo da osećam jedva primetan, zaostao miris znoja, presečen sladunjavom aromom žvakaćih guma i parfema s devojaka na tribinama: devojaka u filcanim suknjama, što sam videla na slikama, pa kasnije u mini suknjama, pa u pantalonama, a zatim s jednom mindušom i šiljastom zelenom frizurom. Tu su se održavale i igranke; muzika se otezala, palimpsest nečuvenog zvuka, mnoštvo stilova, skrivena struja bubnjeva, neutešan krik, girlande cveća od krep-papira, đavoli od kartona, obrtna kugla od ogledala koja zasipa plesače snegom svetlosti.

U sali je bilo starog seksa i usamljenosti, i očekivanja nečega bezobličnog i bezimenog. Sećam se te žudnje, za nečim što je uvek nadomak, a nikad nije bilo isto kao ruke koju su tada i tamo bile na nama, na našim leđima, ili napolju na parkingu, ili u televizijskoj sobi gde bi zvuk bio potpuno utišan te bi samo slike treperile nad ploti koja se budi.

Žudele smo za budućnošću. Kako smo se naučile tom talentu za nezasitost? Lebdeo je u vazduhu; lebdeo je i dok smo pokušavale da zaspimo u vojničkim krevetima postavljenim u redove,

dovoljno razmaknute da ne možemo razgovarati. Imale smo flanelsku posteljinu, poput dečje, i vojničku ćebad na kojima je još stajao logotip Vojske SAD. Slagale smo odeću uredno i stavljale je na stolice udno krevetâ. Svetla su se prigušivala, ali ne i gasila. Patrolirale su Tetka Sara i Tetka Elizabet – o kožnim pojasevima visili su im električni štapovi za stoku.

Doduše, nije bilo vatrenog oružja – čak se ni njima nije moglo poveriti vatreno oružje. Oružje je bilo za čuvare, specijalno odabrane među Anđelima. Čuvari nisu smeli da ulaze u zgradu, sem kad ih pozovu, a mi nismo smele da izlazimo, osim u šetnje, dvaput dnevno, dve po dve oko terena za ragbi koji je sada bio ograđen pletenom žičanom ogradom s bodljikavom žicom na vrhu. Anđeli su stajali sa spoljne strane, okrenuti leđima. U nama su izazivali strah, ali i još nešto. Kad bi samo pogledali. Kad bismo samo mogle da porazgovaramo s njima. Nešto bi se dalo razmeniti, mislile smo, neki bi se dogovor dao postići, neka razmena – imale smo makar svoja tela. O tome smo fantazirale.

Naučile smo da šapućemo gotovo nečujno. U polutami bismo pružile ruke, dok Tetke ne gledaju, i dodirivale se prstima preko praznog prostora. Naučile smo da čitamo s usana dok ležimo na boku i gledamo se u usta. Na taj način razmenjivale smo imena, od kreveta do kreveta:

Alma. Džanin. Dolores. Mojra. Džun.

II

KUPOVINA

GLAVA DRUGA

Stolica, sto, lampa. Na beloj tavanici reljefni ukras u vidu venca, a u njegovom središtu prazan zagipsan prostor, kao tačka na licu iz koje je izvađeno oko. Mora da je tu nekada bio luster. Sklonili su sve za šta se može vezati konopac.

Prozor, dve bele zavese. Pod prozorom klupica s jastučetom. Kad je prozor delimično otvoren – ionako se otvara samo delimično – vazduh ulazi i pokreće zavese. Mogu da sednem na stolicu, ili na klupicu, prekrštenih ruku i da to posmatram. Kroz prozor ulaze i sunčevi zraci, padaju na pod od drveta, od uskih daščica, dobro uglačanih. Oseća se miris laka. Na podu je ovalna krpara. Dopada im se takva atmosfera: narodne rukotvorine, arhaične, kakve prave žene u slobodno vreme, od onoga što više ničemu ne služi. Povratak tradicionalnim vrednostima. Ne ćerdaj, pa nećeš žudeti. Ja nisam proćerdana. Zašto žudim?

Na zidu iznad stolice – slika, uramljena ali bez stakla: cveće, plave perunike, akvarel. Cveće je i dalje dozvoljeno. Da li svaka od nas ima istu sliku, istu stolicu, iste bele zavese, pitam se. Zakonski propisane?

To vam je kao da ste u vojsci, reče Tetka Lidija.

Krevet. Za jednu osobu, dušek srednje tvrd, s belim prekrivačem. U krevetu se odvija jedino spavanje, ili pak nesanica. Trudim se da ne razmišljam previše. Kao i sve drugo, sada se i misli

moraju šparati. Mnogo je toga o čemu je nepodnošljivo misliti. Razmišljanje može da nam umanji izgled, a ja nameravam da potrajem. Znam zašto nema stakla na akvarelu plavih perunika, zašto se prozor otvara samo delimično, zašto je okno na njemu nesalomivo. Ne plaše se oni bekstva. Ne bismo daleko stigle. Plaše se drugih raspoloživih izlaza, onih koji se mogu proseći na sopstvenom telu ukoliko se pribavi oštar predmet.

Eto. Izuzev tih detalja, ovo bi mogla biti fakultetska gostinjska soba za manje značajne posetioce; ili soba u pansionu iz nekadašnjih vremena, za dame u teškim okolnostima. To smo sada mi. Okolnosti su sada teže – za one koje ih još imaju.

Ali stolica, sunce, cveće: njih ne treba odbacivati. Živa sam, živim, dišem, pružam ruku napolje, na sunce. Nisam zatočena nego privilegovana, što reče Tetka Lidija, a ona obožava ili-ili.

Zvoni zvono koje odmerava vreme. Vreme se ovde meri zvoni-
ma, kao nekada u samostanu. Opet kao u samostanu, imamo malo ogledalâ.

Ustajem sa stolice, na sunce pružam stopala, u propisanim crvenim cipelama, ravnim da bi se sačuvala kičma, a ne da bi se plesalo. Na krevetu su crvene rukavice. Uzimam ih, navlačim, prst po prst. Sve osim kape oko moga lica crveno je: boja krvi koja nas definiše. Suknja je do gležnjeva, bogato nabrana, skupljena u ravan okovratnik što se proteže preko grudi, rukavi su nabrani. Bele kape s bočnim produžecima takođe su zakonski propisane: sprečavaju nas da vidimo, ali i da budemo viđene. Crvena boja nikad mi nije pristajala. Uzimam korpu za kupovinu, kačim je o ruku.

Vrata sobe – ne moje sobe, odbijam da kažem *moje* – nisu zaključana. U stvari, ne zatvaraju se kako treba. Izlazim u uglašani hodnik, čijom je sredinom prostrta staza, prljavoružičasta. Poput puteljka kroz šumu, poput tepiha za krunisanu glavu, pokazuje mi put.

Tepih se savija i spušta se niz glavno stepenište, a ja ga pratim držeći se za rukohvat, za bivše drvo, prerađeno u nekom drugom stoleću, šakama istranjano do toplog sjaja. Kuća je kasnoviktorijanska, porodična, sagrađena za veliku bogatu porodicu. U predvorju se nalazi stojeći sat koji razdeljuje vreme, a do nje-
ga vrata materinske prednje sedeće sobe, cele u žučkastim bojama kože i nagoveštajima. Sedeće sobe u kojoj nikad ne sedim, nego stojim ili klečim. Na kraju predvorja, iznad ulaznih vrata, stoji šareni vitraž: cveće, crveno i plavo.

Ostalo je još ogledalo, na zidu predvorja. Ako okrenem glavu tako da mi bela kapa, što mi uokviruje lice, usmeri pogled ka njemu, vidim ga dok silazim niz stepenice, okruglo, ispupčeno, veliko, nalik ribljem oku, a vidim i svoj odraz kao izobličenu senku, parodiju nečega, nekog lika iz bajke u crvenom plaštu kako se spušta ka trenutku nehata koji je istovetan opasnosti. Časnu sestru, zagnjurenu u krv.

U dnu stepeništa je čiviluk za šešire i kišobrane, od kivanog drveta, s dugim oblim drvenim prečagama što se otmeno krive u kuke nalik listovima paprati. U njemu je nekoliko kišobrana: crni za Zapovednika, plavi za Zapovednikovu Suprugicu, i onaj dodeljen meni, crven. Ostavljam crveni kišobran gde jeste, pošto sam kroz prozor videla da je sunčano. Pitam se da li je Zapovednikova Suprugica u sedećoj sobi. Ponekad je čujem kako hoda tamo-amo, prvo teškim, pa onda lakim korakom, a čujem i tiho kuckanje njenog štapa po prljavoružičastom tepihu.

Hodam predvorjem, pored vrata sedeće sobe i vrata što vode u trpezariju, otvaram vrata na kraju predvorja i ulazim u kuhinju. U njoj više ne miriše na polituru. Tu je Rita, stoji za kuhinjskim stolom, kome je ploča od iskrzanog belog emajla. U uobičajenoj je haljini Marte – mutnozelenoj, nalik hirurškoj opremi iz ranijih vremena. Haljina je po kroju umnogome slična mojoj, dugačka je i sve sakriva, ali preko nje stoji vezana kecelja, a

nema kape ni vela. Kad izlazi, stavlja veo, ali se niko posebno ne uzbuđuje ako vidi lice neke Marte. Rukavi su joj zavrnuti do laktova, vide joj se smeđe ruke. Pravi hleb – baca vekne na završno kratko mešenje, a onda ih oblikuje.

Rita me opazi i klimne glavom – teško je reći da li me pozdravlja ili prosto naznačava da me je primetila – te briše brašnjave ruke o kecelju i po fioci traži knjižicu s bonovima. Namrštena, cepa tri bona i pruža mi ih. Lice bi joj moglo biti ljubazno kad bi se smešila. Međutim, mrštenje nije usmereno na mene lično: njoj se ne dopada crvena haljina i ono što ona označava. Misli da sam zarazna, kao bolest ili svaka vrsta zle sreće.

Ponekad slušam ispred zatvorenih vrata, što u ranija vremena nikad ne bih radila. Ne slušam dugo jer ne želim da me uhvate. Jednom sam, međutim, čula Ritu kako kaže Kori da se sama nikad ne bi tako ponizila.

Niko te i ne tera, reče Kora. A šta bi ionako mogla da uradiš?

Da odem u Kolonije, reče Rita. Tamo može da se bira.

S Neženama, da umreš od gladi, i Boga pitaj šta sve još? Baš da te vidim.

Ljuštile su grašak; čak sam i kroz gotovo zatvorena vrata čula blago zveckanje tvrdih zrna što su upadala u metalnu činiju. Čula sam Ritu – frktaj ili uzdah, u znak protivljenja ili saglasnosti.

Bilo kako bilo, one to rade za sve nas, reče Kora, ili se bar tako kaže. Da nisam podvezala jajnike, i ja sam tamo mogla da završim, da sam deset godina mlađa. Nije to tako loše. Posao baš i nije naporan.

Bolje ona nego ja, reče Rita, a ja otvorih vrata. Pogledale su me kao žene koje su vam pričale iza leđa i misle da ste ih čuli: postićeno, ali i pomalo prkosno, kao da je to njihovo pravo. Tog dana Kora je prema meni bila prijatnija nego inače, a Rita nabusitija.

Danas, uprkos Ritinom uzdržanom licu i stisnutim usnama, želim da ostanem tu, u kuhinji. Mogla bi ući Kora, s nekog dru-

gog kraja kuće, s limunovim uljem i pajalicom u ruci, Rita bi mogla napraviti kafu – Zapovednici su u kućama još imali pravu kafu – pa bismo sele za Ritin kuhinjski sto, koji nije ništa više Ritin nego što je moj sto moj, a onda bismo pričale, o nela-godama i bolovima, bolestima, stopalima, leđima, svim raznovrsnim nestašlucima koje naša tela, poput nevaljale dece, mogu da nam prirede. Klimale bismo glavama da bismo unele inter-punkciju jedna drugoj u govor, da bismo pokazale da već znamo sve o tome. Razmenjivale bismo lekove i pokušavale da se uzajamno nadmašimo u recitovanju svojih telesnih jada; žalile bismo se uljudno, tihim i molskim glasovima, tužnim poput golubova pod strehom. *Znam na šta misliš*, rekle bismo. Ili pak čudan izraz koji ponekad još koriste stariji ljudi: *Dopireš mi do ušiju*, kao da je sâm glas putnik iz nekog dalekog mesta. A to bi i bio, to i jeste.

Duboko sam prezirala takve razgovore. Sad čeznem za njima. Kakvi-takvi, razgovori su. Svojevrzne razmene.

Ili bismo tračarile. Marte znaju svašta, pričaju međusobno, prenose nezvanične vesti od kuće do kuće. Kao i ja, prisluškuju pred vratima, nesumnjivo, i vide čak i kad skrenu pogled. Koji put sam ih čula kako govorkaju, uhvatila daške njihovih privatnih razgovora. *Mrtvorođeno*. Ili: *Ubola ju je pletaćom iglom pravo u stomak. Mora da ju je ljubomora živu pojela*. Ili grozno: *Upotrebila je tečnost za čišćenje klozeta. Začas ga je sredila, mada je čudno što nije osetio ukus. Mora da je bio mrtav pijan; ali otkrili su je bez problema*.

Ili bih pomagala Riti da napravi hleb, zagnjurila bih šake u onu meku otpornu toplotu koja toliko podseća na telo. Žudim da dodirnem nešto, nešto osim tkanine i drveta. Žudim da počinim krivično delo dodirivanja.

Ali čak i kad bih to tražila, čak i kad bih bila spremna da do te mere prekršim pristojnost, Rita ne bi dozvolila. Suviše bi se plašila. Marte ne treba da se fraternizuju s nama.

Fraternizovati se znači ponašati se kao brat. To mi je Luk rekao. Kazao je da ne postoji odgovarajući glagol koji znači ponašati se kao sestra. Reče da bi morao da glasi *sororizovati se*. Prema latinskom. Voleo je da zna takve detalje. Tvorbu reči, neobična značenja. Često sam ga zadirkivala da je cepidlaka.

Iz Ritine pružene ruke uzimam bonove. Na njima su prikazane stvari za koje se mogu razmeniti: dvanaest jaja, komad sira, smeđi predmet koji bi imao biti odrezak. Stavljam ih u rukav, u džep s rajsferšlusom, gde držim i propusnicu.

„Reci im da ti daju sveža jaja“, kaže. „Ne kao prošli put. I pile da ti daju, ne kokošku. Reci im za koga je, pa se neće zavitlavati.“

„U redu“, kažem. Ne smešim se. Zašto da je navlačim na prijateljstvo?

GLAVA TREĆA

Izlazim na zadnja vrata, kroz vrt, velik i uredan: na sredini travnjak, vrba, žalosne grane; po rubovima ograde od cveća, u kojima narcisi polako venu, a tulipani otvaraju jarko obojene čašice. Tulipani su crveni, purpurni prema stabljici – kao da su tu posečeni i da im rana zarasta.

Vrt je područje Zapovednikove Supruge. Gledajući kroz svoj nesalomivi prozor, često je viđam u njemu, kleči na jastučetu, preko širokog vrtlarskog šešira spusti lak plavi veo, pored sebe drži korpu s baštenskim makazama i komadima kanapa za uvezivanje cveća. Čuvar dodeljen Zapovedniku obavlja teže oblike kopanja; Zapovednikova Supruga ga usmerava, pokazujući štapom. Mnoge Supruge imaju takve bašte, da bi imale šta da uređuju, šta da održavaju, za šta da brinu.

I ja sam nekad imala baštu. Sećam se mirisa okopane zemlje, okruglastog oblika lukovica u ruci, punoće, suvog romorenja semenki kroz prste. Tako je vreme brže prolazilo. Ponekad Zapovednikova Supruga iznese stolicu i samo sedi u njoj, u svom vrtu. Iz daljine to liči na spokoj.

Nje sada nema ovde, a ja se pitam gde je: ne volim da nenađano naletim na Zapovednikovu Suprugu. Možda šije u sedeoćoj sobi, s levom nogom na stoličici, zbog artritisa. Ili plete šalove, za Anđele na frontu. Neverovatno mi je da Anđelima

trebaju takvi šalovi; bilo kako bilo, Zapovednikova Supruga plete ih preterano detaljno. Ne zamlaćuje se s krstasto-zvezdastom mustrom koju koriste mnoge druge Supruge, to joj nije izazov. Po krajevima njenih šalova postrojene su jele, ili orlovi, ili ukočene čovekolike figure, dečak i devojčica, dečak i devojčica. To nisu šalovi za odrasle ljude nego za decu.

Ponekad pomislim da se ti šalovi uopšte ne šalju Anđelima, nego se paraju i ponovo motaju u klubad, da bi se potom ponovo ispleli. Možda se tako Suprugama daje neki posao, neki osećaj svrsishodnosti. Međutim, zavidim Zapovednikovoj Supruzi na tome što plete. Dobro je imati male i lako dostižne ciljeve.

Na čemu ona meni zavidi?

Ne razgovara sa mnom, sem kad je to neizbežno. Ja sam za nju sramota; i preka potreba.

Prvi put smo stale licem u lice pre pet nedelja, kad sam raspoređena na ovo zaduženje. Čuvar s prethodnog zaduženja doveo me je do ulaznih vrata. Prvog dana smemo da uđemo na ulazna vrata, ali nakon toga treba da se služimo zadnjim. Nije još sve uređeno, prerano je, niko ne zna naš tačan status. Uskoro će biti ili isključivo glavna ili isključivo zadnja.

Tetka Lidija reče da se zalaže za glavna. Vaš je položaj častan, reče.

Čuvar je pozvonio umesto mene, ali su se vrata, znatno pre no što bi nekome trebalo da čuje zvono i hitro stigne do ulaza, otvorila ka unutra. Mora da nas je čekala iza njih. Očekivala sam Martu, ali se pojavila ona, u dugoj kobaltnoplavoj haljini, sasvim prepoznatljiva.

Znači, ti si nova, reče. Nije se sklonila da me pusti, samo je stajala na vratima, prečila put. Želela je da osetim da ne mogu ući u kuću sem ako ona tako ne kaže. Danas se devojke laktaju za takvo nameštenje.

Da, rekoh.

Ostavite to na tremu. Kazala je to Čuvaru, koji je nosio moju torbu. Torba je bila od crvene plastike i ne velika. Trebalo je da još jedna torba, sa zimskim kaputom i punijim haljinama, stigne kasnije.

Čuvar je spustio torbu i salutirao joj. Zatim sam čula njegove korake iza sebe, kako se udaljavaju stazom, pa škljoc glavne kapije, i osetila sam kao da se povukla ruka koja me štiti. Na pragu nove kuće bila sam usamljena.

Sačekala je da se kola upale i odmaknu. Nisam joj gledala lice, nego onaj deo njenog tela koji sam mogla da sagledam pognute glave: plavi struk, podgojen, levu ruku na glavi štap, napravljenoj od slonovače, krupne dijamante na domalom prstu, koji je nekada zacelo bio lep, a i dalje je bio doteran: nokat na kraju koščatog prsta turpijom je nežno zaobljen. Taj prst kao da se ironično smeškao; kao da joj se rugao.

Mogla bi i da uđeš, reče. Okrenula mi je leđa i odšepala hodnikom. Zatvori vrata za sobom.

Unela sam crvenu torbu, što je ona bez sumnje i očekivala, i zatvorila vrata. Nisam joj ništa rekla. Tetka Lidija je kazala da je najbolje ne govoriti sem ako nam je upućeno direktno pitanje. Gledajte to s njihovog stanovišta, reče skupljenih dlanova i prepletanih prstiju, uz nervozan molećiv osmeh. Nije im lako.

Ovamo, reče Zapovednikova Supruga. Kad sam ušla u sedecu sobu, ona je već bila u svojoj fotelji, leve noge dignute na stoličicu s izvezenim ružama u korpi. Pletivo je bilo na podu, pored fotelje, probodeno iglama.

Stala sam ispred nje, prekrštenih ruku. Eto, reče. Držala je cigaretu, pa ju je stavila između usana i tako upalila. Tako su joj usne izgledale tanke, okružene uspravnim boricama kakve su se nekad viđale u reklamama za kozmetiku za usne. Upaljač je bio boje slonovače. Cigarete su sigurno nabavljene na crno, pomislih i to mi dade nadu. Čak i sad, kad više zapravo nema novca, ipak ima crnog tržišta. Crno tržište uvek postoji, uvek ima

nečega što se može razmeniti. Ona je, dakle, žena koja možda izvrđava pravilima. Ali šta ja imam da ponudim?

Čežnjivo sam pogledala cigaretu. Za mene su one, kao i alkohol i kafa, zabranjene.

Znači, kod onog matorog nije upalilo, reče.

Ne, gospođo, odgovorih.

Otprilike se nasmejala, a onda zakašljala. Nema čovek sreće, reče. Ovo ti je drugo nameštenje, je li?

Treće, gospođo, rekoh.

Ni tebi baš nije dobro, reče. Opet smeh uz kašalj. Možeš da sedneš. To inače ne praktikujem, ali samo ovaj put može.

Sela sam, na ivicu jedne stolice s krutim naslonom. Nisam želela da se obazirem po sobi, nisam htela da joj delujem nepažljiva; zato su mermerna kaminska polica meni zdesna, i ogedalo nad njom, i buketi cveća bili samo senke na rubu moga vidokruga. Kasnije ću imati više nego dovoljno vremena da ih pomno razgledam.

Sada smo se gledale u oči. Učinilo mi se da je znam; ili bar da mi je nešto na njoj poznato. Ispod vela joj se videlo malo kose. Još je bila plava. Tada sam pomislila da je možda izbeljuje, da se i farba za kosu može nabaviti na crno, ali sada znam da je prirodno plavokosa. Obrve je počupala u tanke lučne linije, zbog čega je neprestano izgledala iznenađena, ili uvređena, ili ljubopitljiva, kao kakvo prepadnuto dete, ali su kapci niže njih odisali umorom. Oči pak ne – one su bile otvoreno neprijateljski plave kao letnje nebo po sunčanom danu, plave tako da zanemite. Nos bi joj se nekada nazvao slatkim, ali sad je bio premalen za njeno lice. Lice joj nije bilo gojazno nego široko. Dve bore protezale su joj se naniže od uglova usana; između njih se nalazila brada, stegnuta poput pesnice.

Želim da te viđam što je manje moguće, reče. Očekujem da i ti isto osećaš prema meni.

Nisam odgovorila, jer bi „da“ bilo uvredljivo, a „ne“ protivrečno.

Znam da nisi glupa, nastavila je. Udahnula je, dunula dim. Pročitala sam tvoj dosije. Što se mene tiče, ovo je poslovna transakcija. Ali ako mi napraviš nevolje, napraviću ih i ja tebi. Razumeš li?

Da, gospođo, rekoh.

Ne zovi me „gospođo“, reče ljutito. Nisi Marta.

Nisam pitala kako da je zovem, pošto sam uvidela da se nada da neću ni biti u prilici da je ikako zovem. Razočarala sam se. Htela sam, potom, da je pretvorim u stariju sestru, u majčinsku figuru, u nekoga ko će me shvatati i štititi. Supruga na mom pret hodnom zaduženju veći deo vremena provodila je u spavaćoj sobi; njene Marte pričale su da pije. Želela sam da ovde bude drugačije. Želela sam da mislim da bi mi se mogla dopasti, na drugom mestu i u drugom vremenu, u drugom životu. Međutim, već sam shvatila da mi se ne bi dopala, kao ni ja njoj.

Ugasila je cigaretu, dopola popušenu, u pepeljarici na stoliću pored sebe. Uradila je to odlučno – jedno nabijanje i jedno gnječenje, a ne niz prefinjenih tapkanja kakav vole mnoge Supruge.

Što se moga muža tiče, reče, on je upravo to. Moj muž. Želim da to bude savršeno jasno. Dok nas smrt ne rastavi. Neopozivo.

Da, gospođo, ponovo rekoh, jer se nisam setila. Ranije su za devojčice pravili lutke koje su govorile kad biste im povukli končić na leđima; učinilo mi se da mi je glas upravo takav, jednoličan, lutkin. Verovatno se jedva obuzdavala da me ne ošamari. Smeju da nas udaraju, postoji biblijski presedan. Ali ne oruđem. Isključivo rukama.

Između ostalog, i za to smo se borili, rekla je Zapovednikova Supruga, i najednom prestala da gleda u mene; spustila pogled na koščate ruke iskićene dijamantima, a ja sam shvatila otkud je znam.

Prvi put na televiziji, kad sam imala osam-devet godina. Nedeljom ujutru moja majka bi duže spavala, a ja bih ustala ranije, otišla do televizora u majčinoj radnoj sobi i vrtela kanale,

tražeći crtane filmove. Kad ih ne bi bilo, gledala bih *Jevandeoski sat za duše u razvoju*, gde su se pričale biblijske priče za decu i pevale himne. Jedna žena zvala se Serena Džoj, solo sopran. Bila je pepeljastoplava, sitna, s prćastim nosom i ogromnim plavim očima koje bi okretala naviše tokom himni. Umela je da se smeje i plače istovremeno, jedna ili dve suze ljupko bi joj skliznule niz obraz, kao po naredbi, dok joj se glas dizao do najviših nota, treperav, lak. Kasnije se posvetila drugim stvarima.

Žena preda mnom bila je Serena Džoj. Ili je nekada bila. Dakle, gore je no što sam mislila.

GLAVA ČETVRTA

Hodam šljunčanom stazom koja deli zadnji travnjak, uredno, poput razdeljka u kosi. Preko noći je padala kiša; trava je na obe strane mokra, vazduh vlažan. Tu i tamo ima glista, što je dokaz plodnosti zemlje; uhvatilo ih je sunce, polumrtve su, savitljive i ružičaste, kao usne.

Otvaram belu kapiju u tarabi i nastavljam, pored prednjeg travnjaka, ka glavnoj kapiji. Na kolskom prilazu jedan od Čuvara dodeljenih našem domaćinstvu pere kola. To sigurno znači da je Zapovednik u kući, u svojim odajama, iza trpezarije i još dalje, gde po svoj prilici najviše boravi.

Kola su veoma skupa, „vihor“; bolja od „kočija“, mnogo bolja od zdepastog, praktičnog „slona“. Crna su, naravno, što je boja prestiža ili pogreba, dugačka i elegantna. Vozač ih s puno ljubavi briše jelenskom kožicom. Bar se način na koji muškarci maze dobre automobile nije promenio.

U uniformi je Čuvara, ali mu je kapa nakrivljena pod bezbrižnim uglom, a rukave je podvrnuo do laktova, pokazujući podlaktice, preplanule, ali prošarane tamnim maljama. U ugao usana zaglavio je cigaretu, što pokazuje da i on ima čime da trguje na crno.

Znam kako se taj čovek zove: *Nik*. Ja to znam jer sam čula Ritu i Koru kako pričaju o njemu, a jednom sam čula i Zapovednika kako mu se obraća: Nik, kola mi neće trebati.